

Jordi Sedó

GUIA DIDÀCTICA

ELS SECRETS DEL PLANETA MOTS

Amb il·lustracions de Ferran Sedó

EDITORIAL
GREGAL

GUIA DIDÀCTICA

ELS SECRETS DEL
PLANETA MOTS

Jordi Sedó

Amb il·lustracions de Ferran Sedó

EDITORIAL
GREGAL

EL PLANETA MOTS

1. Quina diferència trobes que hi ha entre un concepte i una paraula?

2. El planeta Mots té dos rius, un que va del mar Ortogràfic al mar dels Pleonasmes i un altre que va del mar del Participi al mar dels Barbarismes. Busca informació sobre els conceptes de pleonasme i barbarisme i explica què són.

RELACIONS ENTRE LES PARAULES

1. Creus que hi ha paraules més boniques que altres? Tria'n tres que trobis especialment boniques i digues per què les has triades.

2. Creus que totes les paraules són necessàries?

PARAULARIS

1. Creus que existeixen, en realitat, els mots «paraulari» i «ortografirurgians»?

2. I què et semblen les paraules «Vèrbia», «Nòmia», «Adjectívia», «Advèrbia», «Determinia» i «Pronòmia» i els adjectius que, de tant en tant, usa l'autor per a referir-s'hi, com ara «vèrbic», «nòmic» o «advèrbic»? Creus que existeixen?

3. Què vol dir que tots els habitants d'un paraulari tenien una sèrie de característiques comunes?

4. A quin concepte gramatical associaries la idea de paraulari, en el context del llibre *Els secrets del planeta Mots*?

5. Què vol dir que les paraules s'agrupaven en barris?

6. Creus que, en la realitat, les paraules es classifiquen en un sol camp semàntic? Per què?

7. Per què creus que el llibre presenta les paraules d'aquella època com a éssers antipàtics i improductius?

LA SOCIETAT

1. En aquest capítol, hi apareix una paraula que no existeix: «destrencar». Però, si existís, què creus que podria voler dir?

2. Fer descobreix una característica que tenen els verbs: que en tots ells, les últimes lletres són sempre una vocal i una erra. Pots explicar-ho amb llenguatge més gramatical?

3. Quan Fer diu que vol «convèncer els membres de cada paraulari que havien d'intentar trobar punts de contacte entre els membres de la seva tribu», què vol dir exactament? Quins són aquests punts de contacte?

4. La Societat està formada per un bon nombre de paraules de totes les tribus. El narrador n'esmenta unes quantes. Són «Eina», «Cosa», «Senzill», «Normal»,

«Corrent», «Poc», «Menys», «Tu», «Allò», «Un», «Aquest», «Llegir», «Escriure», «Mirar», «Fer», «Saviesa», «Coneixement», «Estudiar», «Laboriós» i «Científicament». Mira d'endevinar a quin paraulari devia pertànyer cadascuna.

VÈRBIA

1. Les costes de Vèrbia estan banyades per alguns mars. El de l'Infinitiu, el del Participi i el del Gerundi. Busca informació sobre aquests tres conceptes i explica'ls.

2. Per què et sembla que Vèrbia era un dels paraularis més lluents i més poderosos?

3. Què vol dir exactament la frase referida als verbs «totes (...) tenien al darrere una acció, una cosa que es feia o que passava»?

4. Explica per què la forma «estat» posa punt final a les baralles entre Ser i Estar.

5. Què vol dir que, a vegades, Venir i Vendre es prenen els mateixos morfèmics i adoptaven formes idèntiques?

6. Què són els morfemes, aquestes transformacions que els verbs experimenten quan es prenen un determinat beuratge d'aquests que anomenen «morfèmics»?

7. Al text, hi diu que els verbs només tenen tres classes de morfèmics i que cada una d'aquestes classes té diverses varietats, les quals permeten que els verbs puguin adoptar tantes formes diferents. Explica-ho una mica.

8. Mira de trobar els morfemes de què consten els verbs següents: «agafarien», «trobàvem», «entraran», «agaféssiu».

9. Al text, hi surt la plaça de les Perífrasis. Saps què és una perífrasi?

10. Els verbs, en aquest punt de la història, encara no saben tot el que has hagut de contestar a la primera

pregunta d'aquest capítol. Per què creus que se senten tan superiors, doncs?

11. En aquest capítol, hi diu que els verbs tenen familiars en altres paraularis. Saps què és una família de paraules?

12. Analitza i mira d'explicar els aspectes que fan referència a categories gramaticals d'aquesta conversa que es produeix entre Ploure i Eixugar:

«—Hi tinc família, fora de Vèrbia —deia Ploure entre gemecs—. A Nòmia, hi viu Pluja, i a Adjectívia, hi tinc Plujós, tots dos, parents meus. I no els veuré mai més si això continua així...!»

—Jo també tinc família a Adjectívia —li contestava Eixugar—. Allà, hi viu Eixut, i a Advèrbia, hi tinc Eixutament, tots dos molt estimats. Un veritable drama...!»

13. Per què és precisament Nòmia l'únic paraulari que pot fer ombra a Vèrbia?

14. Durant la pluja d'accents que es descriu en aquest capítol, n'hi ha que es trenquen i esdevenen circumflexos i altres es dobleguen i esdevenen nasalitzacions. Saps què vol dir això? Si no ho saps, busca'n informació.

15. Explica per què el cap de Vèrbia, Dictar, té tant d'interès a trobar morfèmics de gènere.

NÒMIA

1. Per què creus que l'autor situa Vèrbia i Nòmia cadascuna a un extrem del continent?

2. Mira el mapa. Els mars que Nòmia té a la vora són el mar dels Antònims, el mar dels Sinònims i el mar dels Pleonasmes. Saps què són els sinònims i els antònims? Els pleonasmes, ja els has explicat en alguna pregunta anterior.

3. Al sud de Nòmia, hi ha el golf de la Semàntica. Saps què és la semàntica?

4. En aquest capítol i en l'anterior, el narrador parla de «morfèmics». Creus que és una paraula que té cap significat en la llengua real?

5. El llibre parla sovint de tribus perquè és un relat de ficció. A quin concepte gramatical creus que es refereix l'autor parla de tribus?

6. Què envegen, els verbs, dels noms?

7. Al capítol, es defineix el que és un nom. Ho sabries explicar tu de manera una mica més breu?

8. Sabries classificar els noms?

ELS ALTRES PARAULARIS TAMBÉ ES PACIFIQUEN INTERNAMENT

1. Explica el paràgraf següent que surt en aquest capítol:
«Set, a Determinia, havia tingut sempre un problema d'identitat perquè, a Nòmia, hi havia una altra paraula que es deia exactament igual que ell».
2. Més avall, apareixen «cap», «vol» i «faig», que estan afectades d'aquest mateix fenomen. Saps quin nom rep?
3. Mira de trobar tots els significats de les paraules de la pregunta anterior.
4. Mira de trobar altres casos de paraules homònimes.

INDICIS EXCLOENTS D'IDENTIFICACIÓ TRIBAL

1. Explica per què la tribu d'Advèrbia es vanta de ser, com a mínim, més nombrosa que la d'Adjectívia.

2. Explica el fragment següent d'aquest capítol: «Pronòmia va protestar dient que, els pronoms, en realitat, eren paraules molt treballadores i que feien més feina que les altres perquè un sol individu de Pronòmia, ben disfressat, era capaç de fer la mateixa feina que tots els habitants de Nòmia junts».

3. Per què els adverbis acusen els adjectius de ser buits de significat?

4. Per què Pronòmia acusa Determínia d'haver clonat tots els seus habitants?

ADJECTÍVIA

1. Quina característica fonamental descobreixen els adjectius sobre la seva pròpia naturalesa?
2. Què descobreixen els adjectius que els acosta a les característiques dels noms?
3. Els adjectius descobreixen dues coses que els fan adonar-se que són paraules dependents. Una és la que has explicat a la pregunta 3 del capítol anterior. És a dir, que necessiten un nom al qual qualificar. Però què més descobreixen que no els acaba d'agradar?
4. Per què el govern d'Adjectívia considera que fer un pacte amb els noms és «Una fita històrica que havia d'iniciar el pas cap a la possibilitat que els éssers humans

que havien d'existir en un futur tinguessin l'oportunitat de comunicar-se de manera eficient»?

5. Llegint atentament el llibre, es pot assegurar que els noms que passen pel costat dels adjectius sense fer-ne cas, Cançó, Guitarra, Melodia i Flauta, no devien viure gaire lluny els uns dels altres. Què ens permet fer aquesta afirmació?

6. El palau del president de Nòmia es troba a la plaça dels Lexemes. Investiga què és un lexema.

ADVÈRBIA

1. Per a què et sembla que serveix un adverbí?
2. Sabries dir quines classes d'adverbis hi ha?

DETERMÍNIA

1. Per a què serveixen els determinants?
2. Sabries dir quines classes de determinants hi ha?
3. Per què diu el text que hi ha determinants com ara «gens», «massa» o «gaire» que tenen problemes d'identitat perquè sovint els confonien amb adverbis?
4. I per què diu que també els confonen amb pronoms?
5. El text, en aquest capítol, parla de les interjeccions i diu que equivalen a frases completes. A continuació, et proposem unes situacions on hauràs d'interpretar què volen dir les interjeccions que hi surten.

a. Una dona surt per la finestra d'un edifici que està en flames i diu a algú que passa: «Eh!». Llavors, fa cara de dolor i diu «Ai!».

b. Un paleta treballa ajupit. De sobte, s'alça, s'eixuga la suor amb un mocador i diu: «Uf!». Llavors, es posa les mans als ronyons i diu: «Ui!».

c. L'àvia veu com el teu germà petit porta un llangardaix a la mà. L'aparta i diu «Ai, uix!». Llavors, el teu germà el deixa anar i entra la germaneta més petita, que, en veure la bestiola que corre a amagar-se, s'espanta i crida: «Ah!».

d. Ets al circ i surt a la pista un home que sembla flotar i caminar per l'aire i tothom exclama «Oh!». Llavors, es veu que està subjectat per un cable que penja i dius «Ah!».

Substitueix totes les interjeccions que trobaràs entre cometes per sengles frases completes.

EL PRIMER PACTE REAL, UN GRAN ESDEVENIMENT

1. En què consisteix el pacte que fan els noms i els adjectius?
2. Explica per què et sembla que deu ser que, a vegades, l'autor posa determinades paraules amb majúscula quan potser no tocaria, com és el cas de «Cabdill», «Sentinella» o «Guardià», juntament amb moltes altres?

MOVIMENTS A DETERMÍNIA

1. Quan els adjectius presenten a Llest la seqüència «algun jove valent», ho fan per demostrar que els adjectius poden funcionar, en ocasions, com a veritables noms. Explica-ho.

2. En aquest capítol, els determinants diuen al cap d'Adjectívia que, per convèncer la cap dels noms, han de dir que la feina de l'adjectiu substantivat permetrà que els noms deixin d'actuar o es retirin. Per què?

3. Escull uns quants adjectius tu mateix i converteix-los en adjectius substantivats a base de fer-los funcionar acompanyats d'algun determinant o d'algun adjectiu.

4. Per què Nòmia rep el nom alternatiu de Substantívia?

NEIX UN CONCEPTE NOU

1. Què et sembla que és un sintagma nominal?
2. Et sembla que els sintagmes deuen ser tots nominals?
3. Has vist que un nom pot formar un sintagma nominal amb l'ajut de determinants, adjectius i sintagmes preposicionals. Encara hi ha un altre element capaç de fer-ho. Quin et sembla que pot ser?

LA GRAN TEMPESTA

1. En aquest capítol, hi surten quatre paraules molt estranyes. Són «vegetalós», «callable», «ferent» i «equivocàtic», que, naturalment, no existeixen ni han existit mai. Però, si ens fem en la lògica fictícia del relat, què et sembla que podrien voler dir si existissin?

2. Astúcia, en algun moment, pensa en la naturalesa de les paraules. El text fa així: «Astúcia es mirava aterrida l'espectacle i pensava en la naturalesa de les paraules. Eren éssers febles, éssers que havien de ser protegits perquè una simple tempesta d'aigua podia destruir-les completament». Naturalment, això és ficció, però creus que podríem trobar, en la realitat, alguna situació en què seria adequat formular una hipòtesi semblant?

3. Astúcia creu que els noms són més importants que les altres paraules. És cert que els noms i els verbs formen

la base de qualsevol pensament que pugui esdevenir una frase, però nosaltres sabem que totes les paraules són necessàries. Podries posar un exemple de la vida diària que il·lustrés aquesta afirmació?

UNA INICIATIVA POC ENCERTADA

1. Per què t'imagines que aquest capítol es titula així? Formula una hipòtesi abans de llegir-lo encara que després no sigui la correcta i, un cop l'hagis llegit, torna a formular-la de bell nou canviant-ne el que creguis convenient.

I ELS QUANTIS, QUÈ FEIEN MENTRESTANT?

1. Per què creus que els quantis es miraven el moviment d'acostament dels adverbis cap als verbs amb una mica d'escepticisme?

LA GRAN BATALLA

1. Si mires el mapa del continent del planeta Mots, veuràs que la serralada Esdrúixola té unes quantes muntanyes principals, però n'hi ha una que és més alta. Trobes que hi ha cap raó perquè l'autor hagi fet que aquesta sigui la tercera començant a comptar per la dreta?

2. Quan verbs i adverbis obren un forat al mur, es troben dues paraules de la mateixa família i fan referència a una altra que no hi és. Són «enfortir», «fort» i «fortament». Podries trobar tres sèries de paraules que siguin anàlogues a aquesta?

3. En aquest capítol, hi surten verbs que no existeixen ni han existit mai. Són «tranquil·lar», «rapidir», «raspallejar», «vertaderitzar» i «netificar». Però què et sembla que podrien voler dir si existissin?

4. En aquest capítol, hi surten també uns adverbis que no existeixen ni han existit mai. Són «parladament», «intrusament» o «laborablement». Però, si ens fem en la lògica fictícia del relat, què et sembla que podrien voler dir si existissin?

LECTAR REP UN FORT REVÉS POLÍTI

1. Els verbs es manifesten a la plaça del Subjuntiu. Saps què és el subjuntiu?

EL CONJUR DELS SET ESDEVENIMENTS

1. Busca el significat de la paraula «conjur». Intenta entendre'n el significat i després explica'l tu amb paraules teves.

PRONÒMIA

1. Per a què et sembla que serveix un pronom?
2. En aquest capítol, hi ha un paràgraf en què es diu que «aquells» és un pronom. No havíem quedat que era un determinant...?

ELS QUANTIS S'ESPAVILEN

1. Si mires el mapa del continent del planeta Mots, veuràs que la serralada Plana, on la delegació d'adverbis es protegeix de la riuada, té unes quantes muntanyes, però n'hi ha una que és més alta. Trobes que hi ha cap raó perquè l'autor hagi fet que aquesta sigui la segona començant a comptar per la dreta?
2. El mar on s'origina la tempesta que dona lloc a la riuada es diu mar de la Prosòdia. Investiga quin és el significat d'aquesta paraula.
3. En aquest capítol, hi surten tres substantius molt estranys. Són «triàleg», «semprepau» i «solidaritot», que, naturalment, no existeixen ni han existit mai. Però què et sembla que podrien voler dir si existissin?

4. En aquest capítol, hi apareixen dos adjectius molt estranys. Són «inimpossible» i «verutòpic», que, naturalment, no existeixen ni han existit mai. Però què et sembla que podrien voler dir si existissin?

5. Diu el text que els noms i adjectius que són víctimes de la riuada jauen avui en algun indret de l'oceà Morfològic, que és el que hi ha al sud del continent. El del nord es diu oceà Sintàctic. Saps què volen dir «morfològic» i «sintàctic»?

TRES MESURES DEL GOVERN DE VÈRBIA

1. Si mires el mapa del continent del planeta Mots, veuràs que la serralada Aguda té unes quantes muntanyes, però n'hi ha una que és més alta. Trobes que hi ha cap raó perquè l'autor hagi fet que aquesta sigui la primera començant a comptar per la dreta?

RELACIONS IMPOSSIBLES

1. Mira atentament el mapa de Vèrbia i intenta esbrinar per què l'autor ha disposat els paraularis tal com estan situats. Mira també si els rius poden tenir també alguna raó per estar col·locats allà on són.

CANVIS A ADVÈRBIA

1. Per què creus que és precisament a Advèrbia on hi ha una avinguda dels Mots Invariables?
2. Per què et sembla que l'edifici del govern d'Advèrbia es diu Casa dels Circumstancials?
3. Què et sembla que deu ser un sintagma verbal?
4. Per què creus que Sàviament titlla els quantis de *friquis* i rarets?

UNA DECISIÓ INTEL·LIGENT

1. Explica per què et sembla que, al text, hi diu que hi ha una Força que viu a Nòmia i una altra que viu a Advèrbia.

VÈRBIA I ADVÈRBIA ARRIBEN A UN ACORD

1. «Demà no vinguis tard» i «avui potser anirem allà» són algunes de les combinacions que verbs i adverbis troben que poden arribar a fer. Mira d'esbrinar quins són els adverbis que contenen cada una de les dues combinacions i digues a quina classe pertanyen.

2. Per què creus que els quantis no veuen amb bons ulls que el color d'Advèrbia sigui el turquesa?

LA MISSIÓ DELS QUANTIS

1. Què creus que és un sintagma adverbial?
2. Als sintagmes adverbials «ben sincerament», «no gaire bé» i «molt més lluny», quins són els adverbis que fan de nucli de cada un dels sintagmes?
3. Fixa't en la resposta a la pregunta 1. Creus que també hi deu haver un sintagma adjectival? Què deu ser?

LA RESPOSTA D'ASTÚCIA

1. Dibuixa el mapa del continent del planeta Mots i pinta cada paraulari amb el color que li correspon. Què hi observes?

2. Com t'expliques que Advèrbia sigui d'un color que es troba a cavall entre el vermell i el blau?

3. Explica per què et sembla que l'autor disposa que Astúcia accepti l'adverbi dins el sintagma nominal, però, en canvi, no permet que Advèrbia formi part de la Confederació, mentre que sí que hi accepta Determínia, Adjectívia i Pronòmia.

UN FET INESPERAT

1. Astúcia sent a dir «Les nostres dues filles més grans» i diu que és un sintagma perfecte que té tres determinants, un adverbi i un adjectiu, tots al servei d'un substantiu. Pots identificar cada un d'aquests elements?

2. En aquest capítol, es fa referència més d'un cop a la col·laboració entre la Confederació i l'Aliança. En termes gramaticals, com definiries aquesta col·laboració?

NEIX UNA NOVA REALITAT

1. Per què et sembla que el riu que fins al final del llibre no té nom acaba dient-se Nexes?
2. Per a què serveixen les preposicions?
3. Per a què serveixen les conjuncions?
4. Què és un complement del nom?
5. Què són els complements del verb?
6. Mira d'investigar quantes classes hi ha de complements del verb.

7. Què és una oració?

8. De quins elements principals consta una oració?

9. Dialogar, la cap dels verbs, presenta una sèrie d'oracions complexes. Destria-les en oracions simples i marca quina paraula és la conjunció que les uneix. Són les següents:

«Els nens juguen si volen»

«La mare descansa i els nois estudien»

«Els nens no sortiran perquè nosaltres no volem»

Les conjuncions són, respectivament, «si», «i», «perquè».